

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

БЕКИТИЛДИ
Кыргыз Республикасынын
билим берүү жана илим
министрлигинин
Буйругу №__863/1____
«__10__»__май____2022ж.

Каттоо номери 8
Код 200724

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КЕСИПТИК ОРТО БИЛИМ
БЕРҮҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ**

**Адистик: 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын
сапатынын экспертизасы»**

Квалификация: товар таануучу эксперт

Бишкек 2022

1-бап. Жалпы жобо

1. Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча аталган Мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – Мамлекеттик билим берүү стандарты) Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө» Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы башка ченемдик-укуктук актыларына ылайык иштелип чыкты.

2. Аталган Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү түшүнүктөр колдонулду:

- **Негизги кесиптик билим берүү программасы** – тийиштүү адистик боюнча билим берүү процессинин максатын, күтүлүүчү натыйжаларын, мазмунун жана уюштурууну жүзөгө ашырууну регламенттөөчү окуу-усулдук документациянын жыйындысы;
- **дисциплиналар цикли** – белгиленген максаттарга жана окутуунун, тарбия берүүнүн натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык бүтүндүккө ээ болгон билим берүү программасынын бөлүгү же окуу дисциплиналарынын жыйындысы;
- **модуль** – белгиленген максаттарга жана окутуунун, тарбия берүүнүн натыйжаларына карата белгилүү бир бүтүндүккө ээ болгон окуу дисциплинасынын бөлүгү;
- **компетенция** – окуучунун белгилүү тармакта натыйжалуу жемиштүү ишмердиги үчүн зарыл болгон анын билим берүү даярдыгына карата алдын ала берилген социалдык талап (ченем);
- **кредит** – негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек жүгүнүн шарттуу өлчөмү;
- **окутуунун натыйжалары** – негизги билим берүү программасы/модулу боюнча окутуунун жыйынтыгында ээ болгон компетенциялар.
- **кесиптик стандарт** – кесиптик ишмердиктин конкреттүү түрүнүн алкагында анын мазмунуна коюлуучу талаптарды аныктоочу жана ишмердиктин түрүнө карабастан, кандай гана уюм болбосун, анда өзүнүн укуктуу ордун ээлөө үчүн ага жооп берүүчү кызматкердин квалификациясынын сапаттык деңгээлин сүрөттөөчү негизги документ.

Аталган Мамлекеттик билим берүү стандартын аткаруу менчиктин формасына жана мекемеге тиешелүүлүгүнө карабастан орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүүчү мекемелер үчүн милдеттүү болуп саналат.

2-бап. Колдонуу тармагы

3. Орто кесиптик билим берүүдөгү аталган Мамлекеттик билим берүү стандарты 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууда милдеттүү болгон ченемдердин,

эрежелердин жана талаптардын жыйындысын билдирет жана төмөнкүлөргө негиз болуп эсептелет:

- окуу уюштуруучу-усулдук документацияны иштеп чыгууга;
- бардык билим берүү уюдарынын кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүсүн баалоого;
- менчиктин формасына карабастан кайсы мекемеге тиешелүү болбосун, кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүүчү мекемелерге;
- Кыргыз Республикасынын аймагында тийиштүү адистиктер боюнча лицензиясы бар.

4. 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- аталган адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу укугуна ээ болгон билим берүүчү уюмдардын администрациясы жана педагогикалык курамы;
- аталган адистик боюнча КОБОЖдун негизги билим берүү программаларын өздөштүрүүсү жана даярдык деңгээли боюнча өзүнүн окуу ишмердигин натыйжалуу ишке ашырууга жоопкерчиликтүү студенттер;
- тийиштүү кесиптик ишмердик жаатындагы адистердин жана жумуш берүүчүлөрдүн бирикмеси;
- Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органынын тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыздоочу окуу-усулдук бирикмелер жана кеңештер;
- кесиптик орто билим берүүнү финансылык жактан камсыздоочу билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;
- кесиптик орто билим берүү системасында мыйзамдардын аткарылышына көзөмөл кылуучу, аккредитацияны жана кесиптик орто билим берүү жаатында сапатты көзөмөлдөөнү ишке ашыруучу билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;
- билим берүү программаларын жана уюмдарды аккредитациялоону ишке ашыруучу аккредитациялык агенттиктер.

3-бап. Адистиктин жалпы мүнөздөмөсү

5. 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүү формасы:

- күндүзгү;
- күндүзгү-сырттан (кечки);

- сырттан

6. Орто жалпы билим берүүнүн базасында күндүзгү формада окутууда кесиптик орто билим берүү адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 1 жыл 10 айдан кем эмес убакытты түзөт. Аталган кесиптик билим берүү программасын негизги жалпы билим берүүнүн базасында ишке ашырууда өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтү 1 (бир) жылга узартылат.

7. Кесиптик орто билим берүүнүн программасына интеграцияланган орто жалпы билим берүүнүн билим берүү программасын (10-11-класстар) ишке ашырууда, орто билим тууралуу документ (аттестат) берилбейт, ал эми предметтер боюнча баалар кесиптик орто билими тууралуу документке (дипломго) коюлат.

8. Абитуриент тапшырып жатканда төмөнкү документтердин бирине ээ болуусу керек:

- жалпы орто билими тууралуу аттестат;
- негизги жалпы билими тууралуу күбөлүк.

9. Окутуунун сырттан жана күндүзгү-сырттан (кечки) формасы боюнча маркетинг даярдоодо, ошондой эле окутуунун ар кыл формаларын айкалыштырууда, кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүү мөөнөтү кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан окутуунун күндүзгү формасында белгиленген ченемдик өздөштүрүү мөөнөтүнө салыштырмалуу алты айга узартылат.

Кесиптик орто билим берүүнү ишке ашыруучу билим берүү уюму кайра аттестациялоонун жыйынтыгы боюнча башка адистик боюнча жогорку кесиптик же орто кесиптик билим алууда студент өздөштүргөн (өтүлгөн) айрым дисциплиналар (модулдар) жана (же) айрым практикалар боюнча окутуунун жыйынтыгын толугу менен же айрым-айрым кайрадан тапшырта алат.

Негизги кесиптик орто билим берүү программасын өздөштүрүүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү башка ченемдик-укуктук актылар аркылуу бекитилет.

10. Окутуунун күндүзгү формасы боюнча маркетинг даярдоодо негизги кесиптик орто билим берүү программасын өздөштүрүүнүн эмгек жүгү 120 кредиттен кем эмес. Бир окуу семестринин эмгек жүгү 30 кредиттен кем эмес өлчөмгө барабар (окуу процесси эки семестр деп түзүлгөндө).

Бир кредит студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын ичинде, аудиториялык, өз алдынча иши жана аттестациянын бардык түрлөрү).

Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окутуу формасы боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларынын, ошондой эле окутуунун ар кыл формасын айкалыштырууда жана аралыктан билим берүү технологияларын колдонгон учурда эмгек жүгү бир окуу жылында 45 кредиттен кем болбошу керек.

11. 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча инсанды окутуу жана тарбиялоо жаатындагы негизги кесиптик орто билим берүүнүн окутуудагы максаты.

Окутуу жаатында 100106 – «Коомдук тамактанууда тейлөөнү уюштуруу» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- гуманитардык, социалдык, экономикалык, математикалык жана табигый-илимий билимдердин негизи жаатында даярдоо;
- тандап алган соода тармагында ийгиликтүү иштөөгө мүмкүндүк берүүчү кесиптик орто билим берүүдөгү адисти даярдоо;
- социалдык мобилдүүлүгүнө жана эмгек рыногунда туруктуулукка өбөлгө түзүүчү универсалдуу жана предметтик-адистештирилген компетенцияларга ээ болуу;

080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча инсанды тарбиялоо жаатында кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик орто билим берүү программасынын максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- максатка умтулуусу, уюштургучтугу;
- эмгекти сүйүү жана жоопкерчилик;
- жарандуулук, коммуникативдүүлүк, толеранттуулук
- жалпы маданиятын жогорулатуу.

12. 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердиги жааты өндүрүштүк товардык жана эксперттик уюмдарда, сынак лабораторияларында, мамлекеттик, облустук жана муниципалдык башкаруу органдарында товарды жылдыруу боюнча иштерди жүргүзүүнү уюштурууну камтыйт.

13. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердигинин объектиси болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- ар кыл категориядагы, анын ичинде керектөөчү жана өндүрүштүк багыттагы товарлар;
- товар жылдыруу процесстери;
- экспертиза процесстери жана сапатты баалоо;
- соода кызматтары;
- баштапкы эмгек жамааттары.

14. Бүтүрүүчү даярдана турган кесиптик ишмердиктин түрлөрү кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдарынын кызыкдар жумуш берүүчүлөр менен биргеликте ишке ашыруучу билим берүүнүн мазмунун аныктап турушу керек:

- товар таануу жана азык-түлүк жана азык-түлүк эмес товарлардын экспертизасы;
- коммерциялык ишмердик;
- метрология, стандартташтыруу жана сертификатташтыруу.

15. 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча бүтүрүүчү кесиптик ишмердигинин түрлөрүнө ылайык төмөнкүдөй кесиптик милдеттерди чечүүгө тийиш:

- **Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы:** азык-түлүк жана азык-түлүк эмес (керектелүүчү) товарлардын экспертизасын уюштуруу, ассортименттик тийиштүүлүгү боюнча товарлардын идентификациясы.

- **Коммерциялык ишмердик:** маркетингдик изилдөөлөрдү уюштуруу жана жүргүзүү, логистикалык иш-чараларды уюштуруу жана жүргүзүү, окшош товарлардын жана (же) кызмат көрсөтүүлөрдүн атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн салыштыруу; товарды алып келүү жана сатууга документтерди толтуруу.

- **Метрология, стандартташтыруу жана сертификатташтыруу:** метрология, стандартташтыруу жана сертификациялоо ченемдерине ылайык ишмердикти жүргүзүү; стандартташтыруу жана сертификациялоо системаларын иштеп чыгуу жана иш жүзүндө аткаруу.

16. 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүргөн бүтүрүүчү төмөнкүлөргө даяр:

- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүүчү программасын өздөштүрүүгө;
- тездетилген мөөнөттө жогорку кесиптик билим берүүгө даярдоонун тийиштүү адистиктери жана тектеш багыттары боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын өздөштүрүүгө:
- 580300 Коммерция;
- 580400 Соода иши;
- 580600 Логистика;

- 581000 Маркетинг;
- 700400 Сапатты башкаруу;
- 700600 Стандартташтыруу, сертификатташтыруу жана метрология.

4-бап. Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу шарттарына карата жалпы талаптар

17. Кесиптик орто билим берүүнү ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү программасы адистик боюнча тийиштүү Мамлекеттик билим берүү стандартынын, квалификациялардын улуттук алкагында, квалификациялардын тармактык/сектордук жана кесиптик стандарттардын (эгер болсо) алкактарында иштелип чыгат.

Кесиптик орто билим берүүнү ишке ашыруучу билим берүүчү уюмдар билим берүүнүн саатынын кепилдигин камсыздоо боюнча сунуштарга ылайык илим, маданият, экономика, техника, технология жана социалдык чөйрөдө болуп жаткан өнүгүүлөрдү эске алуу менен негизги кесиптик билим берүү программасын кеминде 5 жылда бир жолу төмөнкүчө жаңылантып турууга милдеттүү:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыздоо боюнча стратегияны иштеп чыгуу;

- билим берүү программаларынын мониторинги, мезгилдүү рецензиялануусу;

- студенттердин билимдеринин жана билгичтиктеринин деңгээлин, бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларын так макулдашылган критерийлердин негизинде баалоонун объективдүү процедураларын иштеп чыгуу;

- окутуучулар курамынын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыздоо;

- бардык ишке ашырылуучу билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыздоо, аларды колдонуунун натыйжалуулугун көзөмөлдөө, ошондой эле окуучуларды сурамжылоо;

- өз ишмердигин (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүүчү уюмдар менен салыштыруу үчүн макулдашылган критерийлер боюнча байма-бай өзүн текшерип туруу;

- өз ишмердигинин, пландарынын, инновацияларынын жыйынтыгы тууралуу коомчулукка маалымдоо.

18. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо кезектеги, аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияларды камтууга тийиш.

Студенттердин кезектеги аттестациясы кесиптик орто билим берүүнү ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан аныкталган (педагогикалык кеңеште бекитилген) баалоонун модулдук-рейтингдик системасынын негизинде жүргүзүлөт.

Студенттердин аралык аттестациясы ар бир семестрдин аягында жүргүзүлөт жана бардык дисциплиналар боюнча семестрдеги кезектеги аттестациянын жыйынтыгы боюнча жыйынтыктоочу баа (экзамендик аттестация) коюлат.

Негизги кесиптик билим берүүчү программанын этаптык жана акыркы талаптарына студенттердин персоналдык жетишкендиктеринин туура келүүсүн кезектеги, аралык аттестациялоо жана бүтүрүүчүлөрдүн жыйынтыктоочу аттестациясы үчүн билимдерди, билгичтиктерди жана өздөштүрүлгөн компетенциялардын деңгээлин баалоо үчүн типтүү тапшырмаларды, текшерүү иштерин, модулдук тесттерди камтыган баалоочу каражаттардын базасы түзүлөт. Баалоо каражаттарынын базасы кесиптик орто билим берүүнү жүзөгө ашыруучу билим берүүчү уюм тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Аттестацияга академиялык карызы жок, окуу планында каралган окуу курсун толугу менен аяктоочу бүтүрүүчүгө жол берилет.

Окутуунун бүт мезгилинде кесиптик циклдеги базалык дисциплиналар боюнча 2ден көп эмес курстук ишти (долбоор) аткаруу керек.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталган тартипте өткөрүлөт.

19. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда бүтүрүүчүлөрдүн жалпы компетенцияларын калыптандырууда кесиптик орто билим берүүнү ишке ашыруучу билим берүүчү уюмдун мүмкүнчүлүктөрү аныкталышы керек (мисалы, социалдык карым-катышуу, өз алдынча уюштуруу жана өз алдынча башкаруу, системдик-ишмердик мүнөзүндөгү). Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмдар төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өзүнүн социо-маданий чөйрөсүн калыптандырууга;
- инсандын ар тараптуу өнүгүүсү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө;
- окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентин, анын ичинде, студенттик өз алдынча башкарууну, студенттердин коомдук уюмдардын ишине катышуусун, спорттук жана чыгармачыл клубдарды, илимий студенттик коомдорду өнүктүрүүгө өбөлгө түзүүгө.

20. Кесиптик орто билим берүүдө билим берүүнүн программасын ишке ашыруучу билим берүүчү уюмдардын негизги кесиптик билим берүү

программасы студенттин тандоосу боюнча дисциплинаны камтышы керек. Студенттин тандоосу боюнча дисциплинаны калыптандыруунун тартибин кесиптик орто билим берүүдө билим берүүнүн программасын ишке ашыруучу билим берүүчү уюмдун педагогикалык кеңеши аныктайт.

21. Кесиптик орто билим берүүдө билим берүүнүн программасын ишке ашыруучу билим берүүчү уюм төмөнкүлөргө милдеттүү:

- студенттерди өзүнүн окуу программасын түзүүгө катышууга реалдуу мүмкүнчүлүктөр менен камсыздоо;

- негизги кесиптик билим берүү программасын калыптандырууда студенттерди алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштыруу;

- студенттерге алар тандап алган дисциплина милдеттүү болуп эсептелерин, ал эми алардын суммалык эмгек жүгү окуу планында каралгандан кем болбошу керектигин түшүндүрүү.

22. Негизги кесиптик билим берүү программасында каралган студенттин тандоосу боюнча окуу дисциплинасын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн алкагында, студенттер конкреттүү дисциплинаны тандап алууга укуктуу.

23. Студенттер кесиптик орто билим берүүдө билим берүүнүн программасын ишке ашыруучу билим берүүчү уюмдардын негизги кесиптик билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттө аткарууга милдеттүү.

24. Негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүдө натыйжага жетишүү максатында студенттер студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүдө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачыл клубдардын, студенттик илимий коомдордун иштерине катышууга милдеттүү.

25. Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдык көлөмүндө жумасына 45 саат белгиленген, анын ичинде бардык аудиториялык жана аудиториядан тышкаркы (өз алдынча) окуу иштеринин бардык түрлөрү каралган.

Окутуунун күндүзгү формасында аудиториялык сабактардын жумалык көлөмү адистиктин өзгөчөлүгүн эске алуу менен Мамлекеттик билим берүү стандартында аныкталат жана ар бир дисциплинаны окуп үйрөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 35 пайызынан кем эмес бөлүгүн түзөт.

Окуу дисциплинасы боюнча өз алдынча иштерге бөлүнгөн саатка аталган дисциплина боюнча экзаменге (модулга) даярданууга бөлүнгөн убакыт да кирет.

26. Окутуунун күндүзгү-сырттан (кечки) формасында аудиториялык сабактын көлөмү жумасына 16 сааттан кем болбошу керек.

27. Сырттан окуу формасында студент мугалим менен сабак өтүүгө жылына 150 сааттан кем эмес көлөмдө камсыздалышы керек.

28. Окуу жылындагы каникулдук убакыттын жалпы көлөмү 10 жуманы, анын ичинде кыш мезгилинде эки жумадан кем эмес убакытты түзүшү керек.

5-бап. Негизги кесиптик билим берүү программасына коюлуучу талаптар

29. 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча бүтүрүүчү негизги кесиптик билим берүүнүн максаттарына жана кесиптик орто билим берүүнүн Мамлекеттик билим берүү стандартынын 11- жана 16-пункттарында белгиленген кесиптик ишмердиктин милдеттерине ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болууга тийиш:

а) жалпы (ЖК):

ЖК 1. Жеке ишмердигин уюштурууну, кесиптик ишмердикти аткаруунун усулдарын жана ыкмаларын тандоону, алардын натыйжалуулугун жана сапатын баалоону билүү;

ЖК 2. Көйгөйлөрдү чечүү, стандарттык жана стандарттык эмес кырдаалдарда чечим кабыл алуу, демилге көтөрүү жана жоопкерчиликтүүлүк;

ЖК 3. Кесиптик жана жеке өнүгүүнүн кесиптик милдеттерин натыйжалуу аткаруу үчүн маалыматты издөө, түшүндүрүү жана колдонуу;

ЖК4. Кесиптик ишмердикте маалыматтык-коммуникативдик технологияларды пайдалануу;

ЖК5. Команда менен иштөө, кесиптеши, жетекчилик, кардарлар менен натыйжалуу баарлашуу;

ЖК6. команда мүчөлөрүнүн (кол алдындагылардын) иши жана аларды жумуш ордуларында окутуу, тапшырмаларды аткаруунун жыйынтыгына жоопкерчиликти өз мойнуна алуу;

ЖК7. Өзүнүн инсандык жана кесиптик өнүгүүсүн башкаруу, кесиптик ишмердигинде эмгек шарттарынын жана технологияларынын өзгөрүүсүнө ыңгайлашуу;

ЖК8. Кичине жамааттарды уюштуруу-башкаруучу иштерине даяр болуу.

б) кесиптик (КК):

1. Товар таануу жана азык-түлүк жана азык-түлүк эмес (керектелүүчү) товарлардын экспертизасы:

КК1. Товардык корду жана агымды башкаруу;

КК2. Товар таануучулук экспертиза жүргүзүүгө катышуу;

КК3. Товар таануучулук экспертиза жүргүзүүдө квалификациясы жогорураак адистин тапшырмаларын аткаруу;

КК4. Товарга жана кызмат көрсөтүүгө суроо-талапты калыптандыруу боюнча иштерди аткаруу.

2. Коммерциялык ишмердик:

КК5. Товарга болгон муктаждыкты аныктоо;

КК6. Продукцияны алып келүүчүлөр жана керектөөчүлөр менен байланыш түзүү;

КК7. Товарды алып келүү жана сатууга документацияны толтуруу;

КК8. Уюмдун ишмердигинин негизги көрсөткүчтөрүн пландаштырууга катышуу;

КК9. Эмгек жамаатынын ишин уюштуруу;

КК10. Эсептик-отчеттук документацияны толтуруу;

КК11. Иштин аткарылуусун көзөмөлдөө жана аткаруучулар тарабынан иштин аткарылуунун жыйынтыгын баалоо;

КК12. Окшош товарлардын жана (же) кызмат көрсөтүүлөрдүн атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн салыштыруу;

КК13. Товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү алдыга жылдыруу боюнча иштерди аткаруу.

3. Метрология, стандартташтыруу жана сертификатташтыруу:

КК14. Товарларды ассортименттик тиешелүүлүгү боюнча окшоштуруу;

КК15. Товарлардын сапатын баалоону уюштурууга жана жүргүзүүгө катышуу;

КК16. Кесиптик ишмердик жаатында кызмат көрсөтүү процесстерин оптималдаштыруу боюнча чараларды иштеп чыгууга катышуу.

30. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик программасы өзүндө төмөнкү блокторду жана окуу циклдерин камтыйт:

1-блок. "Дисциплиналар (модулдар)":

1) жалпы гуманитардык цикл;

2) математикалык жана табигый-илимий цикл;

3) кесиптик цикл;

4) дене тарбия;

2-блок "Практика";

3-блок "Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация".

Кесиптик орто окуу жайы мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык негизги билим берүү программасын иштеп чыгат жана улуттук квалификациялардын алкагына ылайык окутуунун натыйжасына жетишүү үчүн жоопкерчиликтүү.

Негизги билим берүү программасынын ар бир блогуна тиешелүү болгон дисциплиналардын (модулардын) жыйындысы жана алардын эмгек жүгүн кесиптик орто окуу жайы өз алдынча, блокто көрсөтүлгөн көлөмгө жараша, квалификациялардын улуттук алкагында каралган окутуунун натыйжаларынын жыйындысы түрүндө аны өздөштүрүүнүн жыйынтыгына карата талаптарды эске алуу менен аныктайт.

Негизги кесиптик билим берүү программасы жалпы гуманитардык циклдеги милдеттүү дисциплиналардын ишке ашырылышын камсыздашы керек, алардын тизмеси жана эмгек жүгү Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан аныкталат. Көрсөтүлгөн дисциплиналардын мазмуну жана аларды ишке ашыруу тартиби тийиштүү адистик боюнча кесиптик орто билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты тарабынан аныкталат.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик программасы аталган Макетке тиркелүүчү түзүлүшкө ылайык иштелип чыгат (1-тиркеме).

31. Дисциплиналардын ар бир цикли базалык (милдеттүү) жана элективди бөлүктөргө ээ болууга тийиш. Элективдик бөлүгү студенттерге дисциплинанын базалык бөлүгүнүн мазмунунда аныкталуучу билимдерин, жөндөмдөрүн жана көндүмдөрүн кеңейтүүгө, тереңдетүүгө мүмкүндүк бериши керек. Элективдик бөлүк кесиптик орто окуу жайы тарабынан, ишке ашырылуучу кесиптик билим берүү программасынын өзгөчөлүгүнө негизделүү менен аныкталат.

Милдеттүү бөлүгүнүн көлөмү, мамлекеттик аттестациянын көлөмүн эске албаганда, негизги билим берүү программасынын жалпы көлөмүнүн 50 пайызынан көп эмес көлөмүн түзүшү керек.

Кесиптик орто окуу жайы ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга (алардын арыздары боюнча), алардын психикалык-физикалык өнүгүүсүн, жекече мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен негизги билим берүүчү программа боюнча окууга жана зарыл болсо, алардын мүчүлүштөрүн оңдоону жана көрсөтүлгөн адамдардын социалдык ыңгайлашуусун камсыздоочу мүмкүнчүлүк бериши керек.

32. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу окутулуп жаткан дисциплинанын профилине туура келүүчү базалык билимге ээ болгон жана системдүү түрдө илимий жана (же) илимий-усулдук ишмердик менен алектенген педагогикалык кадрлар тарабынан камсыздалышы керек.

Кесиптик циклдеги окутуучулар Кесиптик циклдеги окутуучулар даярдоо багытындагы жогорку кесиптик билимге ээ болууга тийиш. Окутуучулук ишмердикке он жылдан ашуун өндүрүштүк стажы бар, ошондой эле бакалавр академиялык даражасы бар адамдарга жол берилет.

Кесиптик циклдеги окутуучулардын сапаттык курамын баалоодо 10 жылдан ашуун тажрыйбасы бар өндүрүшчүлөр эске алынат.

33. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу ар бир студентке негизги кесиптик билим берүү программасынын толук тизмеси боюнча түзүлүүчү маалыматтар базасына жана китепкана фонддоруна жеткиликтүү болуусу камсыздалышы керек. Кесиптик орто билим берүүнү ишке ашыруучу билим берүү уюмунун билим берүү программасы лабораториялык практикумдарды жана практикалык сабактарды камтууга тийиш (калыптануучу компетенцияларды эске алуу менен аныкталат).

Студенттердин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон окуу адабияты жана/же электрондук адабият менен камсыз болуусу бир студентке 0,5 экземпляр – нормативинде, лабораториялык, практикалык жана курстук иштерге усулдук көрсөтмөлөр бир студентке 1 экземплярдан туура келиши керек. Окуу маалыматынын булактары заманбап талаптарга жооп бериши керек. Билим берүү процессинде мыйзамдык актылар, ченемдик документтер, кесиптик-багытталган мезгилдүү басма материалдары колдонулушу керек.

34. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүүчү уюмдар колдонуудагы санитардык жана өрткө каршы эрежелерге жана ченемдерге ылайык, кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмдардын окуу планында каралгандай, студенттин практикалык даярдоонун бардык лабораториялык, дисциплиналык жана дисциплина аралык даярдоонун түрлөрүн өткөрүүнү камсыздоочу материалдык-техникалык базага ээ болууга тийиш (адистиктердин негизги кесиптик билим берүү программасы үчүн маанилүү материалдык-техникалык камсыздоо көрсөтүлөт, мисалы: полигондор, технологиялык лабораториялар, студиялар ж.б., ошондой эле окутуунун техникалык каражаттары менен жабдылууга болгон ченемдик талаптар – студент/компьютер, студент-жабдуу ж.б. катышы).

Адистик боюнча ОПОПту ишке ашыруучу КООЖ колдонуудагы санитардык-техникалык ченемдерге туура келүүчү Мамлекеттик талаптарды ишке ашырууну камсыздоочу материалдык-техникалык базага ээ болушу керек.

Адистик боюнча ОПОПту ишке ашыруу студенттин лабораториялык жана практикалык иштерин, анын ичинде, милдеттүү компонент катары, персоналдык компьютерлерди колдонуу менен практикалык тапшырмаларды аткаруусун камсыздоого (*Тиркеме 3*).

35. Бүтүрүүчү квалификациялык иштердин мазмунуна, көлөмүнө жана түзүлүшүнө болгон талаптар Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан

аныкталуучу, кесиптик билим берүүчү билим берүү уюмдарынын бүтүрүүчүлөрүнүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясын жүргүзүү тартибин эске алуу менен кесиптик орто окуу жайы тарабынан аныкталат.

№	Окуу циклдери жана алардын негиздеринин долбоорлук натыйжасы	Орто жалпы билим берүү базасында окутуунун ар кыл мөөнөттөрүндөгү эмгек жүгү, кредиттер (зачеттук бирдиктер)	Болжолдуу программаларды, окуу китептерин жана окуу колдонмолорун иште чыгуу үчүн дисциплиналардын тизмеси	Калыптануучу компетенцияларды коддору
		2жыл 6 ай		
1-блок	I. Жалпы гуманитардык цикл	16		
	<p>Базалык бөлүк. Базалык циклди үйрөнүүнүн натыйжасында студент төмөнкүлөрдү билиши керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кесиптик багыттагы тексттерди окуу, жазуу жана сөздүк менен которуу үчүн зарыл болгон кыргыз тили, орус тили жана чет тили боюнча лексикалык (1000-1200 лексикалык бирдик) жана грамматикалык минимумду; - - расмий-иштиктүү жазуу кебинин ченемдерин; - тексттик маалыматты иштеп чыгуунун негизги ыкмаларын; - иштиктүү документтерди жазуунун негизги эрежелерин; - Кыргызстандын тарыхый өнүгүүсүнүн мыйзам-ченемдүүлүктөрүн, анын дүйнөлүк коомчулук системасында алган ордун; - адамдын жана коомдун турмушунда «Манас» эпосунун орду, анын идеясы жана мазмунун; адам 	13	<p>Кыргыз тили жана адабияты</p> <p>Орус тили</p> <p>Чет тили</p> <p>Кыргызстандын тарыхы</p> <p>Манас таануу</p>	ЖК1 –ЖК8

<p>менен коомдун карым-катышуусунун мыйзам-ченемдүүлүктөрүн; адамды жана табиятты;</p> <ul style="list-style-type: none"> - адам жана коом, адам жана табият карым-катышынын негизги мыйзам-ченемдерин. <p>жасай алат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кесиптик жана күнүмдүк темаларга өзүнүн жазуу жана оозеки кебин кыргыз, орус жана чет тилдеринде логикалык жактан туура, аргументтүү жана ачык кура алат; - оозеки жана жазуу кебин өз алдынча жакшыртып, сөздүк корун толуктай алат; - кесиптик багыттагы кыргызча, орусча, чет тилдеги тексттерди сөздүк менен которо алат; - кыргыз, орус, чет тилдеринде диалог, монолог түзө алат; - тарыхый процесстердин себеп-натыйжалык байланыштарын жана мыйзам-ченемдүүлүктөрүн аныктайт, анализдей алат; - оозеки чыгармачылыктын шедеврлери, адамзаттын бай эпикалык мурасынын ичинде «Манас» эпосунун ордун жана маанисин түшүндүрүп бере алат; - «Манас» эпосунун идеяларын турмушунда колдоно алат. <p>ээ болушу керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кыргыз, орус жана чет тилдеринде баарлашуу көндүмдөрүнө; - коммуникациянын натыйжалуу усулдарына; кыргыз, орус жана чет тилдеринде сабаттуу жазуу жана оозеки кептин көндүмдөрүнө; - тарыхый адабият менен иштөө, ата мекен тарыхынын эстеликтерин жана булактарын изилдөө көндүмдөрүнө; - тарыхый көрүнүштөрдү анализдөө усулдарына жана ыкмаларына; 			
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - өз алдынча иштөө жана өз алдынча башкаруу көндүмдөрүнө; - алган билимдерин билим берүү жана кесиптик ишмердикте маселелерди чечүү процессинде колдонуу жөндөмүнө. 			
	Элективдик бөлүк	3		
	II. Математикалык жана табигый-илимий цикл	8		
	Базалык бөлүк	6		
	<p>Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнгөндөн кийин студент төмөнкүлөрдү билиши керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> - маалыматты математикалык иштеп чыгуунун негизги ыкмалары; - саноо системаларын; - математикалык статистика усулдарын; - алгебра менен геометриянын негиздерин; - республиканын табигый шарттарын калыптандыруунун мыйзам-ченемдери тууралуу, аймактын калыптануу тарыхын, рельефтин түзүлүшүн, климаттын калыптануусунун өзгөчөлүктөрү тууралуу; - дарыялардын, көлдөрдүн, жер алдындагы суулардын, мөңгүлөрдүн пайда болуусу, таралуусунун мыйзам-ченемдери тууралуу, суунун кору, анын заманбап колдонуудагы түзүлүшү тууралуу; - Топурак-өсүмдүк кыртыштын калыптануу өзгөчөлүктөрү тууралуу, жер ресурстарынын таралуусу, алардын заманбап колдонулушу жана экологиялык абалы тууралуу; - жаныбарлар дүйнөсү, алардын заманбап экологиялык абалы, аларды коргоо тууралуу; - ландшафттардын таралуу мыйзам-ченемдери, Кыргызстандагы корголуучу аймактар тууралуу; 	2	Информатика	ЖК1 – ЖК8
		2	Кесиптик математика Кыргызстандын географиясы	

- Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн табигый жана социалдык-экономикалык өбөлгөлөрү.

- калк жана эмгек ресурстары, калктын жашоо деңгээлин көтөрүүгө багытталган социалдык саясат, миграциялык процесстер тууралуу;

- отун-энергетикалык өнөр жайынын географиясы, түстүү металлургия, машина куруу, азык, жеңил өнөр жайы, курулуш материалдарынын өндүрүшү тууралуу;

- өнөр жай тармактарын өнүктүрүүнүн, жайгаштыруунун жана келечек көйгөйлөрү;

- республиканын айыл чарбасын өнүктүрүүнүн экономикалык-географиялык маселелери тууралуу;

- өлкөнүн эл чарбасы комплексинде айыл чарбасынын ролу тууралуу;

- эл чарбасындагы транспорттун мааниси тууралуу, географиядагы өзгөрүүлөр, абалы жана келечектеги өнүгүүсү тууралуу;

- рекреациялык ресурстар, туризмдин тармактарынын жайгашуусу, Кыргызстандагы курорттук чарбаны жана туризмди өнүктүрүү көйгөйлөрү тууралуу;

- негизги тышкы-экономикалык байланыштар, тышкы экономикалык карым-катышууну өнүктүрүү келечеги тууралуу;

- КР экономикалык-географиялык райондору, ички айырмачылыктары, райондордун адистешүүсү тууралуу.

жасай алат:

- кесиптик тапшырмаларды аткаруу үчүн математикалык усулдарды колдонуу;

- жакындатылган эсептөөлөрдү аткаруу;

- маалыматты жана изилдөөнүн жыйынтыгын элементардык статистикалык иштеп чыгуу, алынган маалыматтарды графикалык түрдө көрсөтүү;

<ul style="list-style-type: none"> - карта менен иштөө жана аларды анализдөө; - коллективде, анын ичинде дисциплина аралык долбоорлордо иштөө; - маалыматты кабылдоо, жалпылоо жана анализдөө, максат коюу жана ага жетишүү жолдорун тандоо; - илимде, техникада жана технологияда, кесиптик чөйрөдө социалдык-экономикалык кесепеттерди анализдөө жана баалоо; <p>ээ болууга тийиш:</p> <ul style="list-style-type: none"> - маалыматты математикалык иштеп чыгуунун негизги усулдарына; - математикалык логиканын усулдарына; - географиялык карталар менен иштөө усулдарына; - курчап турган чөйрө тууралуу илимий билимдердин бүтүндөй системасына, жашоонун баалуулуктарында багытталууга жөндөмдүү; -комплексүү географиялык анализдин көндүмдөрүнө жана ыкмаларына, зарыл болгон аспаптарына; - баштапкы маалыматтарды чогултууда маалыматты чогултуу жана иштеп чыгуунун заманбап усулдарына; - КР жаратылышы, табигый шарттары, калкы жана чарбасы тууралуу илимий билимдердин бүтүндөй системасына; - республиканын жаратылышынын, аймактарынын табигый компоненттеринин, жаратылыштын заманбап геоэкологиялык абы тууралуу маалыматка; - өнөр жай тармактарынын, айыл чарба, транспорт жана туризм тармактарын өнүктүрүүнүн жана жайгаштыруунун заманбап абалы тууралуу маалыматка; - республиканын тышкы экономикалык байланыштары жана анын артыкчылыктуу багыттары тууралуу маалыматка; 			
--	--	--	--

	- табигый шарттар, ресурстар, калкы, республиканын региондорунун экономикалык абалы тууралуу маалыматка.			
	Элективдик бөлүк	2		
	III. Кесиптик цикл	75		
	Базалык бөлүк	60		
	<p>Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнүүнүн натыйжасында студент</p> <p>билиши керек:</p> <p>- уюмдун уюштуруучу-укуктук формаларын; уюмдун уюштуруучу-укуктук формаларын; материалдык-техникалык, сырьелук, каржылык ресурстардын тизмесин жана мүнөздөмөсүн, аларды натыйжалуу пайдалануунун көрсөткүчтөрүн, уюмдун өндүрүштүк, уюштуруучулук түзүлүшүн жана инфраструктурасын; негизги жана айлануудагы каражаттардын тизмесин, эмгек акыны төлөөнүн ченемдерин, формасын жана эрежелерин, баанын жаралуусунун, экономикалык көрсөткүчтөрүн, анын натыйжалуулугун баалоону; продукцияга (кызмат көрсөтүүгө) болгон бааны аныктоо механизмдери;</p> <p>- уюмду башкаруунун негиздерин, чечим кабыл алуу методикасын, уюмдун ички жана тышкы чөйрөсүн, башкаруу стилин, коммуникациялык процессти, жамааттагы ишкер баарлашуу принциптерин; документ жүргүзүүнүн тартибин жана уюштурууну; уюштуруучу-бөлүштүрүүчү документтерди түзүү жана толтуруу эрежелери;</p> <p>- маркетингдин максаты, милдеттери, принциптери, функциялары, концепциясы, объектилери, каражаттары, усулдары, уюмдун маркетингдик чөйрөсү түшүнүгү жана түзүлүшү; товардын жашоо циклинин өзгөчөлүктөрү: маркетингдик иш-чаралар; соодадагы маркетингдик кызматтын өзгөчөлүктөрү; рынокто</p>		<p>Уюмдун экономикасы</p> <p>Менеджмент</p> <p>Маркетинг</p> <p>Статистика</p> <p>Кесиптик ишмердиктин укуктук камсыздалышы</p> <p>Бухгалтердик эсеп</p> <p>Кесиптик ишмердиктеги маалыматтык технологиялар</p> <p>Товар таануунун теориялык негиздери</p> <p>Метрология, стандартташтыруу жана</p>	<p>OK1 – OK8</p> <p>PK1-PK16</p>

<p>товарды сунуштоонун каражаттары жана усулдары; маркетинг комплекси; маркетингдик ишмердиктин каражаттары жана усулдары, маркетинг стартегиясы; маркетингдик изилдөөлөр;</p> <p>- кесиптик ишмердиктеги пратикалык маселелерди чечүү үчүн статистиканын негизги усулдарын жана ыкмаларын колдонуу; статистикалык маалыматты чогултуу жана каттоого алуу; байкоо жүргүзүү материалдарын баштапкы иштеп чыгуу жана текшерүү жүргүзүү; статистикалык көрсөткүчтөрдү эсептөө жана негизги тыянактарды чыгаруу;</p> <p>- кесиптик ишмердик жаатындагы укуктук жөнгө салуу түшүнүгү; кесиптик ишмердик жаатында укуктук мамилелерди жөнгө салуучу мыйзамдык актылардын жана башка ченемдик документтердин негизги жоболору; кесиптик ишмердик жаатындагы кызматкерлерди укуктары жана милдеттери; юридикалык жактардын уюштуруучу-укуктук формалары; ишкерлик ишмердиктин субъектилеринин укуктук жоболору; эмгек келишимин түзүүнүн тартиби жана аны токтотуунун негиздери; эмгекке төлө эрежелери; кызматкердин дисциплинардык жана материалдык жоопкерчилиги түшүнүгү; административдик тартип бузуулардын жана административдик жоопкерчиликтин түрлөрү;</p> <p>- бухгалтердик эсептин негиздери, бухгалтердик баланстын түзүлүшү жана түрлөрү, чарбалык операциялардын документтери, бухгалтердик отчеттуулук;</p> <p>- кесиптик ишмердикте маалыматтык жана телекоммуникациялык технологияларды колдонуу мүмкүнчүлүктөрү, курамы, функциялары; маалыматты чогултуу, иштеп чыгуу, сактоо, берүү жана топтоо усулдары жана каражаттары; кесиптик ишмердик</p>		<p>сертификатташтыруу</p> <p>Товарлардын сапатын баалоо жана экспертизанын негиздери</p> <p>Товар таануу жана керектөөчү товарлардын сапатынын экспертизасы</p> <p>Техникалык жабдылышы (тармактар боюнча)</p> <p>Логистика</p>	
---	--	---	--

<p>жаатындагы колдонмо программалардын базалык системдик программалык продуктылары жана пакеттери; маалыматтык коопсуздукту камсыздоонун негизги усулдары жана ыкмалары;</p> <p>- товар таануунун негизги түшүнүктөрү; товар таануунун объектилери, субъектилери жана усулдары; өндүрүштүк багыттагы керектөөчү товарлардын жана продукциялардын жалпы классификациясын, бирдей топтор боюнча азык-түлүк жана азык-түлүк эмес товарлардын жалпы классификациясын; ассортименттин түрлөрүн, касиеттерин, көрсөткүчтөрүн;</p> <p>- продукциялардын (кызмат көрсөтүүлөрдүн) жана процесстердин негизги түрлөрүнө карата ченемди документтердин талаптарын колдонуу; колдонуудагы ченемдик базага ылайык техникалык документацияны толтуруу; сапат системасынын документациясын кесиптик ишмердигинде колдонуу; колдонуудагы стандарттарга жана СИ эл аралык бирдиктер системасына ылайык, өлчөөнүн системалык эмес чоңдуктарын жүргүзүү;</p> <p>- товардык экспертизанын негизги түшүнүктөрү, максаты, милдеттери, объектилери, субъектилери, түрлөрү жана кичи түрлөрү, алардын багыттальшы, ар кандай түрлөргө болгон талаптар; товарлар тууралуу маалыматтын түрлөрү, формалары жана каражаттары; фирмалык коммерциялык аталыштагы товардык белги түшүнүгү; товарды маркировкалоо эрежеси; товардык партиялардын ичинен үлгүлөрдү жана тандалмаларды тандоо эрежелери; ар кандай топтогу товарлардын сапатына карата колдонуудагы стандарттардын талаптары;</p> <p>Сапатты баалоонун органолептикалык усулдары; тарага жана таңгакка коюлуучу талаптар; дефекттердин</p>			
--	--	--	--

<p>түрлөрү, алардын келип чыгуу себептери; фальсификациялык жана контрафакттык продукцияны сатууну алдын алуу боюнча негизги иш-чаралар;</p> <p>- керектөө товарларынын сапатынын жана коопсуздугунун көрсөткүчтөрүн баалоо үчүн физикалык, химиялык, физика-химиялык жана биологиялык усулдардын негиздери; ченемдик документтердин маркировкага, таңгактоого, сапат көрсөткүчтөрүнө, сактоо шарттарына жана мөөнөтүнө, жарамдуулугуна жана сатууга коюлуучу талаптар, рекламацияларды карап чыгуу эрежелери; ассортиментти түзүү принциптери; товардын жашоо циклинин бардык этаптарында сапатты жана коопсуздукту калыптандыруучу, камсыздоочу жана сактап туруучу факторлор; товарлардын сапатын баалоонун жана товарларды идентификациялоонун негизги усулдары, товарларды фальсификациядан коргоо жана аны көрө билүү жөндөмдүүлүгү; анализдин негизинде товарлардын баа жаратуучу мүнөздөмөсү, товардык маалыматка карата аныкталуучу талаптар, алардын ченемдик документтери; товардык экспертизанын теориялык негиздери жана усулдары, дал келүүсүн тастыктоо эрежелери; товардын сапатын жана экспертизасын аныктоо үчүн ченемдик жана техникалык документация; товарды таңгактоого, маркировкалоого, сактоо шарттарына жана мөөнөтүнө жана транспорттоого болгон талаптар;</p> <p>- жабдуунун классификациясын, анын айрым топторунун мүнөздөмөсүн, багытталышын, аракеттенүү принциптерин, түзүлүшүнүн өзгөчөлүктөрүн, коопсуз эксплуатациялоо эрежелерин; эмгек шарттарынын коопсуздугун камсыздоонун өзгөчөлүктөрүн;</p>			
--	--	--	--

<p>- логистика түшүнүгү, максаты, милдеттери, функциялары, каражаттары жана усулдары; логистикалык чынжыр жана системалар; логистикалык процесстер; логистикадагы пландаштыруу принциптери;</p> <p>жасай алат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уюмдун ишмердигинин негизги экономикалык көрсөткүчтөрүн эсептөө; уюмдун ишмердигинин натыйжалуулугун баалоо; уюмдун материалдык-техникалык, чийки заттык, эмгектик жана каржы ресурстарын, аларды натыйжалуу пайдалануунун көрсөткүчтөрүн аныктоо; - менеджменттин өзгөчөлүктөрүн эске алуу (тармактар боюнча); натыйжалуу чечимдерди кабыл алуу; башкаруу усулдарынын системасын колдонуу; уюмдун ички жана тышкы чөйрөсүнүн факторлорун баалоо; - ишкананын ишмердигинде маркетинг концепциясын иштеп чыгуу; - маркетингдик изилдөө жүргүзүү; суроо-талапты калыптандыруу жана сатууну стимулдаштыруу программасын иштеп чыгуу; рынок сегменттерин аныктоо; товардын жашоо циклин аныктоо; - статистика предмети, усулдары жана милдеттери; маалыматты чогултуунун, иштеп чыгуунун, иликтөөнүн негизги ыкмалары; статистикалык чоңдуктар: абсолюттук, катыштык, орточо; вариация көрсөткүчтөрү. - ченемдик укуктук документтер менен иштөө, аларды кесиптик ишмердигинде колдонуу; жарандык, жарандык-процессуалдык жана эмгектик мыйзамдарга ылайык өз укуктарын коргоо, колдонуудагы мыйзамдардын талаптарын аткаруу; - бухгалтердик эсептин маалыматтарын жана кесиптик ишмердиктеги отчеттуулукту пайдалануу; 			
---	--	--	--

<p>- кесиптик багытталган маалыматтык системаларда маалыматты чогултуу, жайгаштыруу, сактоо, топтоо, кайра түзүү жана берүү технологияларын колдонуу; кесиптик ишмердигинде программалык камсыздоонун ар кыл, анын ичинде атайын түрлөрүн пайдалануу; компьютердик жана телекоммуникациялык каражаттарды колдонуу; зарыл маалыматты издөө жүргүзүү;</p> <p>- ассортиментти классификациялоо, сапаттык баалоо; товарлардын классификациялык топторун ажырата билүү;</p> <p>- метрологиянын негизги түшүнүктөрү; стандартташтыруу милдеттери жана анын экономикалык натыйжалуулугу; дал келүүсүн тастыктоочу формалар;</p> <p>- жалпы техникалык жана уюштуруучу-усулдук стандарттардын системаларынын (комплекстеринин) негизги жоболору;</p> <p>колдонуудагы стандарттарга жана СИ эл аралык бирдиктер системасына ылайык, өлчөөнүн системалык эмес чоңдуктарын өлчөө бирдиктерин жана терминологияны;</p> <p>- товардын маркировкасын жана анын курамына кирүүчү маалыматтык белгилерди чечмелөө; ар кыл топтогу товарлардын сапатын баалоо; товардык партиялардын ичинен үлгүлөрдү жана тандалмаларды тандап алуу, товарлардын дефектилерин диагноздоо; дефектилердин пайда болуу себептерин аныктоо; товар таануу ишмердигинде экспертизанын ар кандай түрлөрүнүн жыйынтыктарын колдонуу;</p> <p>-заманбап товар таануунун милдеттерин жана максатын түзүү; стандарттык эмес кырдаалдарда уюштуруучу-башкаруучу чечимдерди табуу жана аларга жоопкерчиликтүү болуу; ченемдик жана укуктук</p>			
--	--	--	--

<p>документтерге багытталуу; чийки затты жана керектөөчү товарларды сатып алууну жана сатууну жүргүзүү; товарды алып келүүчү жана керектөөчүлөр менен байланыш түзүү;</p> <p>- соода уюмдарындагы жана ишканаларындагы технологиялык жабдуулардын түрүн аныктоо; белгиленген талаптарды эске алуу менен аларды багытталышы боюнча эксплуатациялоо; өрт коопсуздугу каражаттарын колдонуу;</p> <p>-соода-материалдык агымдарды рационалдуу уюштурууну камсыздоочу логистикалык чынжырларды жана схемаларды пландаштыруу; уюмдун бөлүмдөрүндө логистикалык процесстерди башкаруу; ченемден ашыкча жана ликвидация болбогон товардык ресурстардын пайда болуусунун себептерин изилдөө; аларды ишке ашыруу боюнча чараларды иште чыгуу;</p> <p>ээ болуу:</p> <p>- планды иштеп чыгуу жана башкаруучу чечимдерди негиздөө үчүн зарыл болгон маалыматты чогултуу жана иштеп чыгуу көндүмдөрүнө; ишкананын, фирманын ишмердигин пландаштыруу усулдарына; башкаруу чечимдерин негиздөө жана аларды аткарууну уюштуруу усулдарына; ишкана фирмасынын ишмердигин баалоо усулдарына; фирманын ишмердигинин натыйжалуулугун жогорулатуу резервдерин аныктоо усулдарына;</p> <p>-уюмду башкаруунун негизги принциптерине, уюмду түзүүнүн жана анын иштөөсүнүн негизги усулдарына, иштиктүү коммуникация көндүмдөрүнө;</p> <p>-керектөөчүлөрдүн суроо-талаптарына туура келүүчү продуктыларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү калыптандыруу жана алдыга жылдыруу көндүмдөрүнө; практикалык ишмердиктеги маркетингдин негизги категорияларын пайдалануу көндүмдөрүнө;</p>			
---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - маалыматтык маданиятка; статистикалык маалыматты анализдөө жана баалоо жана аны пайдалануу көндүмдөрүнө; - укуктук мамилелердин субъектилеринин укуктук статусунун өзгөчөлүктөрүн аныктоочу негизги укуктук категорияларга, колдонуудагы мыйзамдарда, бузулган укуктарды коргоо тартибинде каралган процедураларга ылайыкайрым юридикалык мааниге ээ аракеттерди жасоо тартибине; - эсептөөчү-кассалык операцияларды жүргүзүү үчүн теориялык-базалык билимдерди пайдалануу көндүмдөрүнө; - теориялык жана эксперименталдык изилдөөнүн маалыматтарын иштеп чыгуунун ар кыл усулдарына; маалыматты компьютердик иштеп чыгуу усулдарына; ишкананын ишмердигинин сапатын камсыздоонун усулдарына жана маалыматтык технологияларына; - ар кандай факторлордон улам келип чыгуучу товардык жоготууну жокко чыгаруу сапатын баалоонун негиздерине; - ар кандай физикалык чондуктарды методикалык жактан туура өлчөө жана физикалык эместерди баалоо көндүмдөрүнө; СИ системасынын бирдиктерин пайдалануу жана түз жана кыйыр өлчөөнүн натыйжаларын иштеп чыгуу ж.б.; продукцияны комплекстүү эксперттик баалоо (өзгөчө, лабораториялык физикалык-химиялык өлчөө усулдары менен; үлгүлөрдү тандоо актыларын, сынактан өткөрүү протоколдорун толтуруу); - ар кандай топтогу товарларды ассортименттик жана маалыматтык идентификациялоо жүргүзүү көндүмдөрүнө; товардын сапатын баалоо, дефекттерин диагноздоо, белгилүү класстагы бирдей топтогу товарлардын экспертизасы көндүмдөрүнө; экспертиза 			
--	--	--	--

	<p>жана сынак жүргүзүүнүн жыйынтыгын документалдык жактан толтуруу көндүмдөрүнө;</p> <p>-айрым соода ишканасынын масштабында соода-сатык ишмердигин уюштуруу технологиясынын көндүмдөрүнө; ассортиментти калыптандыруу жана товарды агымды башкаруу принциптерине; товарды жылдыруу усулдарына, товарды жоготууну аныктоо усулдарына, аларды төмөндөтүүнүн ыкмаларына жана каражаттарына, соода ишканаларында товардын ассортиментине суроо-талапты анализдөө жана башкаруу усулдарына; товардын ассортиментинин жана сапатынын көрсөткүчтөрүнүн усулдарына жана каражаттарына; товардык-материалдык баалуулуктарды сактоонун, транспорттоо жана сатуу эрежелерин жана мөөнөтүн аткарылуусуна көзөмөл жүргүзүүнүн негизги усулдарына;</p> <p>- өндүрүштөгү коопсуздук техникасына ылайык жабдууларды эксплуатациялоо көндүмдөрүнө;</p> <p>-соода логистикасынын өзгөчөлүктөрүн аныктоо көндүмдөрүнө: корду башкарууну уюштуруу, бөлүштүрүү каналдары жана товардын жүрүшү, негизги транспорттук кызматтар, товардын жүрүш жолдору.</p>			
	Элективдик бөлүк	15		
	Дене тарбиясы (көрсөтүлгөн семестрлерде жумасына 2 жолу)	3-,4-,5-семестрлер		
2-блок	<p>Практика, анын ичинде:</p> <p>Окуу практикасы</p> <p>Технологиялык практика</p> <p>Диплом алдындагы (өндүрүштүк) практика</p>	15		КК1-КК16
3-блок	<p>Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация</p> <p>- «Кыргыз тили жана адабияты», «Кыргызстандын тарыхы», «Кыргызстандын географиясы» дисциплиналары боюнча дисциплина аралык мамлекеттик экзамен</p>	6		КК1-КК16

	- адистик боюнча дисциплина аралык мамлекеттик экзамен/бүтүрүүчү ишти даярдоо жана коргоо			
	Негизги кесиптик билим берүү программасынын жалпы жүгү	120		

Кесиптик орто билим берүүнүн болжолдуу окуу планы
адистик: 080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын
экспертизасы»

квалификация: товар таануучу эксперт
окутуунун ченемдик мөөнөтү: 1 жыл 10 ай

№ п/п	Окуу дисциплиналарынын аталышы (анын ичинде практикалар)	Жалпы эмгек жүгү		Семестрлер боюнча болжолдуу бөлүштүрүү			
		кредиттерде	сааттарда	3-семестр	4-семестр	5-семестр	6-семестр
				Жумалардын саны			
				15-18	15-18	12-18	9-18
1-блок	I. Жалпы гуманитардык цикл	16	480				
	Базалык бөлүк	13	390				
	Кыргыз тили жана адабияты	3	90	x			
	Орус тили	2	90	x			
	Чет тили	2	90		x		
	Кыргызстандын тарыхы	4	120		x		
	Манас таануу	2	60		x		
	Элективдик бөлүк	3	90	x			
	ЖЫЙЫНТЫГЫ:	16	480				
	II. Математикалык жана табигый-илимий цикл	8	240				
	Базалык бөлүк	6	180				
	Кесиптик математика	2	60		x		
	Информатика	2	60		x		
	Кыргызстандын географиясы	2	60		x		
	Элективдик бөлүк	2	60	x			
	ЖЫЙЫНТЫГЫ:	8	240				
	III. Кесиптик цикл	75	2250				
	Базалык бөлүк	60	1800				
	Уюмдун экономикасы	4	120	x			
	Менеджмент	4	120			x	
	Маркетинг	5	150	x			
	Статистика	4	120	x			
	Кесиптик ишмердиктин укуктук камсыздалышы	4	120			x	
	Бухгалтердик эсеп	4	120	x			
	Кесиптик ишмердиктеги маалыматтык технологиялар	3	90			x	
	Товар таануунун теориялык негиздери	6	180		x		
	Метрология, стандартташтыруу жана сертификатташтыруу	5	150		x		
	Товардын сапатын баалоо жана экспертизанын негиздери	6	180				x
	Товар таануу жана керектөөчү товарлардын сапатынын экспертизасы	8	240			x	x

	Техникалык жабдылышы (тармактар боюнча)	4	120				х
	Логистика	3	90			х	
	Элективдик бөлүк	15	450	х	х	х	х
	ЖЫЙЫНТЫГЫ:	75	2250				
	Дене тарбиясы		Жумасына 2 с				
2-блок	Практика	15	450		х		х
3-блок	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	6	180				
	«Кыргызстандын тарыхы» боюнча мамлекеттик экзамен	1	30		х		
	Адистик боюнча дисциплина аралык мамлекеттик экзамен/дипломдук ишти даярдоо жана коргоо	5	150				х
	Экзамендердин саны (макс)			8-10	8-10	8-10	8-10
	Курстук иштин/долбоорлордун саны				1		1
	Негизги кесиптик билим берүү программасынын жалпы эмгек жүгү	120	3600	30	30	30	30

(*) дене тарбиясы жалпы эмгек жүгүнө кирбейт

(**) практикалардын саны жана түрлөрү КООЖдун адистигинин өзгөчөлүгүнө жараша

**080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын
экспертизасы» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүү программасын ишке
ашыруу үчүн материалдык-техникалык камсыздоого карата талаптар**

№	Көрсөткүчтөрдүн аталышы	Ченемдик мааниси
1.	Сабактардын 2 сменада өтүүсүн эске алуу менен 1 студентке туура келүүчү пайдалуу аянт (кв.м.)	7
2.	<p>Көрсөтүлгөн билим берүү программаларын ишке ашырууга мүмкүндүк берүүчү пратикалык жана лабораториялык сабактарды өткөрүү үчүн жабдылган окуу кабинеттеринин, компьютердик класстардын, практикалык жана лабораториялык сабактарды өткөрүү үчүн объектилердин болуусу</p> <p>Кабинеттер: Социалдык-экономикалык дисциплиналар, Кыргыз (орус) тили жана адабияты, Чет тили, Математика жана информатика, инженердик графика, тармактар жана менеджмент экономикасы метрология, стандартташтыруу жана сертификатташтыруу процесстер жана аппараттар товар таануу жана товарлардын экспертизасы экология, БЖД жана эмгекти коргоо, технологиялык жабдуулар технологиялык процесстерди автоматташтыруу жыйынтыктоочу аттестацияга даярдоо, усулдук</p> <p>Лабораториялар: маалыматтык технологиялар (компьютерлер 1:12); химия; метрология жана стандартташтыруу; микробиология, санитария жана гигиена; товар таануу жана товардын сапатынын экспертизасы</p>	Мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптарына ылайык
4.	Жыйындар залы (сан бирдиги)	1
5.	Спорт зал (сан бирдиги)	1
6.	Ашкана (сан бирдиги)	1
7.	Медпункт (сан бирдиги)	1
8.	Окутуучу/студент катышы	1:12 көп эмес

4. СЫРТТАН ЖАНА КҮНДҮЗГҮ-СЫРТТАН ОКУУ ФОРМАСЫНЫН студенттеринин күндүзгү окутуу формасыныны студенттерине катышы ***	1:1
--	-----

080403 «Товар таануу жана керектелүүчү товарлардын сапатынын экспертизасы» адистиги боюнча аталган стандарт базалык билим берүү мекемесинин – М.Рсыкулбеков атындагы КЭУнун Экономика жана сервис колледжинин алдындагы КОББ МББСТИ иштеп чыгуу боюнча Окуу-усулдук кеңеши тарабынан иштелип чыкты.

	ОМК төрагасы , М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун проректору, э.и.к., доцент		Турсуналиева Д.М.
	ОМК төрагасынын орун басары , М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун Экономика жана сервис колледжинин директору		Узбекова Г.А.
	Жооптуу катчы , М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун Экономика жана сервис колледжинин окутуучусу		Кубанычбекова А.А.
	ОМК мүчөлөрү:		
1	М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун Соода жана ресторандык бизнес институтунун директору, т.и.д., профессор		Алымбеков К.А.
2	М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун Экономика жана сервис колледжинин окутуучусу		Тришкина Н.А.
3	Өнөр жайчыларынын жана ишкерлеринин бирикмесинин аткаруучу вице-президенти		Борончиев Ш.И.
4	«Фрунзе» чекене тармактын HR-директору		Дарбекова А.К.
5	«Жаннат» отелинин азыктануу жана сервис бөлүмүнүн директору		Курманалиева Г.Т.

